

Sygn. akt IV CSKP 35/21

POSTANOWIENIE

Dnia 9 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku B. H. i A. H.

przy uczestnictwie P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T.
poprzednio w W.

o ustanowienie służebności przesyłu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 9 czerwca 2021 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawców

od postanowienia Sądu Okręgowego w G.

z dnia 19 października 2018 r., sygn. akt XVI Ca (..),

**oddala skargę kasacyjną; nie obciąża skarżących kosztami
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 listopada 2018 r. Sąd Okręgowy w G. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego [...] w G. z dnia 14 czerwca 2017 r. m. in. w ten sposób, że ustalił przebieg służebności przesyłu w postaci gazociągu średniego ciśnienia DN 500, bliżej opisanej w pkt I postanowienia Sądu Rejonowego, jako obszar o szerokości 1 (jednego) mb oznaczony na mapie sporządzonej do celów prawnych przez biegłego sądowego z zakresu geodezji M.K. oraz obniżył wynagrodzenie za ustanowienie tej służebności do kwoty 10719 zł.

Skarga kasacyjna wnioskodawców B. i A. małż. H. od postanowienia Sądu Okręgowego „w części, tj. w pkt 1,4 (w zakresie dotyczącym wnioskodawców) i 5” - oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia 217 § 3, 227, 286 w zw. z art. 391 § 1 i 13 § 2 k.p.c., art. 305¹ k.c. oraz § 10 w zw. z § 110 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. 2013 r., poz. 640), i zmierza do uchylenia tego postanowienia w zaskarżonym zakresie i oddalenia apelacji uczestnika, bądź przekazania sprawy do ponownego rozpoznania:

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotą służebności przesyłu (art. 305¹ k.c.) jest korzystanie z cudzego gruntu w zakresie umożliwiającym eksploatację przechodzących przez ten grunt urządzeń służących do przesyłania pary, gazu, wody czy energii elektrycznej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 356/16, nie publ. i z dnia 29 marca 2017 r., I CSK 389/16, nie publ.).

Użyte w art. art. 305¹ k.c. pojęcia "korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej" oraz "zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń", jakkolwiek mają charakter normatywny, są tak ogólne, że w każdym wypadku wymagają wypełnienia przez sądy indywidualną treścią, uwzględniającą jej tzw. czynny charakter. Niemniej nie ulega wątpliwości, że zwroty te wyznaczają zakres przedmiotowy obciążeń, obejmujący nie tylko rodzaj i rozmiar uprawnień przedsiębiorcy, ale i powinność oznaczenia terenu, na którym będą one realizowane. Uszczegółowienie powinno być odpowiednie dla specyfiki przedsiębiorstwa, rodzaju i umiejscowienia urządzeń przesyłowych, obecnego sposobu ich wykorzystywania, działań przyszłych mieszczących się w granicach

prawidłowego gospodarowania oraz przewidywalnych potrzeb. Celowe jest zwłaszcza wskazanie, że obciążenie obejmuje dostęp, korzystanie poprzez bieżącą eksploatację, dokonywanie kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji, remontów, usuwanie awarii, wymiany urządzeń posadowionych na danej nieruchomości w zakresie niezbędnym dla zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania sieci przesyłowej przedsiębiorstwa. Natomiast z oczywistych względów, co wymaga podkreślenia, a co pomijają skarżący kwestionując zakres terytorialny ustanowionej służebności, nie mieszczą się w nich zdarzenia nadzwyczajne wynikające z siły wyższej lub konieczności odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa. Uprawnienia przedsiębiorcy do naruszenia prawa własności i odpowiednio obowiązki znoszenia ich przez właściciela będą bowiem wówczas wprost oparte na przepisach ustawowych (art. 140, art. 142 k.c.).

W sprawie Sąd Okręgowy w oparciu o opinię biegłego sądowego z zakresu instalacji gazowych A.W. uznał, że szerokość pasa eksploatacyjnego dla utrzymania niezakłóconego przesyłu gazu powinna wynosić 1mb. Wbrew zaś stanowisku skarżących obszar usuwania hipotetycznych awarii gazociągu nie może wpływać na zwiększenie pasa służebności przesyłu, ponieważ, co pomijają skarżący, a co wynika z opinii biegłego, ich awarie samoczynne z uwagi na stosowane metody ochrony gazociągu właściwie nie występują. Może do nich dojść w wyniku niezachowania przez właścicieli nieruchomości lub podmioty trzecie zakazów wynikających z przepisów prawa administracyjnego, w tym § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie. Chodzi o zdarzenia, które są czynnikami niezależnymi od czynności eksploatacyjnych gazociągu, takie jak, niekontrolowane lub nielegalne roboty ziemne w rejonie gazociągu sprzętem mechanicznym, niekontrolowany porost roślinności (głównie drzew) których system korzeniowy mógłby uszkodzić gazociąg, czy akt terrorystyczny na świadome uszkodzenie gazociągu. Wystąpienie w tych okolicznościach awarii powoduje jednak powstanie nowego stosunku prawnego, który jest odrębny od ustanowionej służebności.

Zatem zarzuty skarżących wadliwego ustanowienia szlaku przesyłowego (służebności) o szerokości 1mb, potrzebnym do korzystania z istniejącej już sieci gazowniczej, zgodnie z jej przeznaczeniem, należało uznać za bezzasadne.

Gdy chodzi o zarzuty skarżących dotyczące wynagrodzenia za ustanowienie służebności, to należy przypomnieć, że z bogatego i ustabilizowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż odpowiednie wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu powinno być ustalone proporcjonalnie do stopnia ingerencji w treść prawa własności, uwzględniać wartość nieruchomości i w takim kontekście mieć na względzie szkodę właściciela z uszczuplenia prawa własności. Przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia wskazówką powinien być także sposób wykorzystania pozostałej części obciążonej służebnością przesyłu nieruchomości. Brak w art. 305² k.c. kryteriów określających rozmiar odpowiedniego wynagrodzenia oznacza, że ustawodawca pozostawił sądowi swobodę polegającą na indywidualizacji ocen w tym zakresie, dokonywanych w ramach swobody jurysdykcyjnej na podstawie określonego stanu faktycznego, które mogą też wynikać z ogólnych reguł porządku prawnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2017 r., II CSK 505/16 nie publ., z dnia 9 października 2013 r., V CSK 491/12 nie publ., z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12 nie publ.).

Sąd Okręgowy wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu ustalił na podstawie opinii zasadniczej biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości K.L. z dnia 14 grudnia 2016 r., której skarżący nie kwestionowali. Uwzględnił stopień ingerencji w treść prawa własności obciążonej służebnością nieruchomości, wartość nieruchomości, jak i sposób wykorzystania pozostałej jej części. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 305² k.c. okazał się bezzasadny.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w postanowieniu.

jw